

Cuiavian University in Wloclawek

Scientific and pedagogical internship

**THE EUROPEAN EXPERIENCE
OF INTRODUCING NEW FORMS
OF EDUCATION ORGANIZATION
AND METHODS INTO THE TRAINING
SYSTEM OF EDUCATORS
AND PSYCHOLOGISTS**

November 22 – December 31, 2021

**Wloclawek,
Republic of Poland
2021**

Scientific and pedagogical internship «The European experience of introducing new forms of education organization and methods into the training system of educators and psychologists» : Internship proceedings, November 22 – December 31, 2021. Wloclawek, Republic of Poland : «Baltija Publishing», 2021. 120 pages.

ORGANISING COMMITTEE

dr **Elżbieta Nowakowska**, Cuiavian University in Wloclawek;
dr **Wiesław Pędziak**, Cuiavian University in Wloclawek.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

Громадянська компетентність як складова безпечного освітнього середовища у вищій школі Борець Ю. В.	7
Теоретичні аспекти формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів початкових класів Брижак Н. Ю.	10
Формування готовності до особистісного та професійного самовдосконалення майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти Бугера Ю. Ю.	14
Здатність до партнерства як компетентність майбутніх фахівців спеціальності 016 Спеціальна освіта Буйняк М. Г.	17
Factors of decreasing the students-psychologist’s subjective well-being in the situation of distance learning Vavilova A. S.	20
Трансформація змісту освіти в процесі підготовки здобувачів вищої освіти в Україні Дснічсва О. І.	23
Психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до роботи у дитячому будинку сімейного типу як одному із сучасних інститутів гендерної соціалізації особистості Заблоцький А. Р.	25
Рекомендації щодо вдосконалення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в Україні на основі вивчення досвіду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії Іванова В. В.	30
Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх соціальних педагогів Клим М. І.	34
Становлення організаційної культури керівника закладу дошкільної освіти у процесі магістерської підготовки Кобаль В. І.	37

3. Максименко С. Д. Теоретико-методологічний контекст сучасної практичної психології. *Практична психологія в контексті культур*. Київ: Ніка-Центр, 1998. С. 144–147.

4. Овчарук О. Ключові компетентності: Європейське бачення. *Вісник «Управління освітою»*. 2003. № 3. С. 5–7.

5. Слободянюк І. А. Інноваційні підходи до формування змісту освіти соціальних педагогів та практичних психологів. *Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Мелітополь, 2007. С. 3–19

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Брижак Н. Ю.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна*

Інтеграція України у світовий освітній простір, переосмислення ціннісних орієнтацій і стратегій розвитку суспільства, що зумовили модернізацію національної освіти, висувають нові вимоги до особистості педагога, зокрема вчителя початкових класів. Фахова підготовка майбутнього вчителя початкових класів у закладі вищої освіти має стати реальною основою і гарантією забезпечення його успішності в професії.

За дослідженнями Всесвітнього економічного форуму, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть вмотивовані, креативні фахівці, які вміють самостійно навчатися впродовж життя, критично мислити, самостійно визначати цілі та досягати їх [5]. Закономірним у цьому контексті є переміщення акцентів у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів із завдань формування професійних знань, умінь і навичок на завдання формування їхніх професійних компетентностей, серед яких здатність до самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку.

На важливості модернізації підходів до професійно-педагогічного розвитку та саморозвитку, підвищення рівня професійної

компетентності сучасного вчителя початкових класів наголошено в таких державних документах: законах України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) та ін. Зокрема, Концепція «Нової української школи» та Закон України «Про освіту» висувають підвищені вимоги до професійної діяльності вчителя, рівня його фахової, психолого-педагогічно компетентності.

Дослідження з проблем професійного розвитку та саморозвитку вчителя належать І. Беху, Л. Даниленко, І. Дичківській, О. Дубасенюк, І. Зязюну, В. Луговому, М. Марусинець, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пехоті, О. Пометун, О. Савченко та ін.

Проблема професійного розвитку та саморозвитку є об'єктом активних наукових пошуків у світовому освітньому просторі, при тому послуговуючись термінами: розвиток вчителя (teacher development), професійний розвиток (professional development), професійний саморозвиток (professional selfdevelopment), неперервна освіта (continuing education), освіта впродовж життя (lifelong learning) та інші. Сучасний вчитель повинен постійно розвиватися і в особистісному, і в професійному аспектах. Такий процес є перманентним, «пов'язаним з удосконаленням їх професійної діяльності і забезпеченням успішності учнів. Ефективність професійного розвитку структурована: лідерство, знання, доступні ресурси, високий рівень співробітництва, відповідне оцінювання роботи й підтримка» [1, с. 154].

Поняття «саморозвиток» (autos – «само», «себе») трактується як цілеспрямована, мотивована самозміна суб'єкта, саморух, розвиток кого-небудь власними силами у напрямку удосконалення себе і є предметом дослідження таких наук як психологія, філософія, соціологія, педагогіка.

У новому тлумачному словнику української мови подано таке визначення цього поняття: саморозвиток – це розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, справами [4, с. 144].

На думку Л. Зязюна [3, с. 227], поняття «саморозвиток – це неперервний процес стає певною формою підвищення професіоналізму під час навчання або трудової діяльності в межах спеціальності» і трактується як «інформаційно забезпечувальна діяльність, що здійснюється шляхом опанування, нагромадження, упорядкування, систематизації, оновлення різновидів досвіду з метою задоволення пізнавальних потреб для здійснення різних видів діяльності» [3, с. 347].

Актуальність формування у майбутніх учителів основ професійного саморозвитку у процесі професійної підготовки зумовлено тим, що сучасне суспільство потребує таких спеціалістів, які б володіли своєю професією й були конкурентоспроможними на ринку праці, орієнтувалися в умовах швидкої зміни освітнього капіталу, спрямовували свої зусилля на свідому роботу по розвитку власної особистості як професіонала, створювали оптимальні умови для реалізації потенційних можливостей кожного учня, гнучко вирішували оперативні проблеми освітнього процесу та самостійно розвивали необхідні педагогічні якості.

Н. Глузман наголошує на тому, що якісна професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів полягає не тільки в оволодінні професійними знаннями, уміннями, компетентностями, але й у спроможності застосовувати їх у своїй професійній діяльності, тобто бути компетентним. Професійна компетентність майбутнього вчителя початкових класів, як зазначає науковець, це інтегративна характеристика, що визначає готовність і здатність особистості розв'язувати професійні задачі з навчання та виховання молодших школярів шляхом реалізації системи ціннісних установок, теоретичних знань, практичних умінь, досвіду професійної діяльності, особистісних якостей, надбаних у закладі освіти [2, с. 31].

Аналізуючи дослідження науковців [6; 7; 8], ми визначили такі складові показники здатності до професійного саморозвитку, які є необхідними ознаками здійснення процесу професійного саморозвитку, тобто являють собою певну мінімізовану систему (основи) показників здатності майбутніх учителів до тих видів діяльності, сформованість яких, має забезпечити ефективність процесу професійного саморозвитку вчителя.

Для прикладу, до показників сформованості основ професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, на яких має базуватися професійний саморозвиток майбутнього вчителя початкової школи, ми відносимо усвідомлення необхідності розвиватися в професії. Майбутній учитель початкової школи має володіти необхідним об'ємом знань про сутність майбутньої професійної діяльності, усвідомлювати значущість професійних знань, умінь і навичок. Для того щоб рухатися вперед, професійно самовдосконалюватися, важливо бачити професійний ідеал, тобто мати уявлення, які фахівці потрібні сучасному закладу освіти і прагнути досягти необхідного рівня. Лише за умови свідомого сприйняття професійних вимог майбутній учитель може відчувати потребу в саморозвитку, яка забезпечується постійним подоланням

внутрішніх протиріч між рівнем професійної готовності вчителя «Я-реальне» та змодельованим її рівнем «Я-ідеальне».

До показників професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи ми відносимо також здатність здобувача вищої освіти самостійно визначати мету та завдання власного професійного зростання, вміння виділити його етапи. Майбутній учитель початкових класів, який прагне в майбутньому розвивати професійні якості, на нашу думку, має володіти необхідними знаннями щодо планування та проектування діяльності, зокрема, уміннями самостійно підібрати доцільні засоби саморозвитку, отримати необхідну інформацію шляхом самостійного опрацювання актуальних джерел, фахової психолого-педагогічної літератури. Особливу роль для професійного саморозвитку відіграє наявність у майбутнього педагога бажання активно оволодівати професійними знаннями, застосовувати ці знання безпосередньо під час практичної діяльності. Важливу роль при цьому має сформованість таких вольових якостей як наполегливість, цілеспрямованість та дисциплінованість. Саме ці якості є визначальними для здобувачів освіти, які планують досягти високих результатів у професійній діяльності. Майбутній учитель на шляху до професійного саморозвитку має володіти здатністю до самоконтролю та самоаналізу власних досягнень. Важливе значення має здатність майбутнього вчителя до адекватної самооцінки наявних знань та умінь, навичок самокритичності.

Отже, професійний саморозвиток майбутніх учителів – це складний багатокomпонентний процес, який залежить від багатьох чинників, визначальними серед яких є професійне самопізнання, професійна самоосвіта та професійне самовдосконалення.

Література:

1. Авшенюк Н. Професійний розвиток учителя як проблема порівняльної педагогіки [Електронний ресурс] / Н. Авшенюк, Л. Костіна // Порівняльна професійна педагогіка. №4 (2).– 2014. – С. 150–156.
2. Глузман Н.А. Методико-математична компетентність майбутніх учителів початкових класів: монографія / Н.А. Глузман. – К.: Вища школа–XXI, 2010. – 407 с.
3. Зязюн Л. І. Саморозвиток особистості в освітній системі Франції / Л. Зязюн // Монографія. – К.; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 386 с.
4. Новий тлумачний словник української мови [уклад. В. Яременко, О.Сліпушко]. – К.: Аконті, 2000 – Т. 4. – 2000. – 941 с.

5. Alex Gray. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>

6. Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework. European Commission. Brussels: European Commission, 2005. 16 p.

7. Mulder M. Competence-based Vocational and Professional Education / Martin Mulder. Springer, 2016 p. 1142 p.

8. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) / European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 15 p.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бугера Ю. Ю.

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри психолого-педагогічних основ корекційної роботи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

На сьогодні спостерігаємо суттєві зміни освітньої моделі в контексті її технологізації, фундаменталізації та гуманізації. Виходячи з цього, освітньо-виховне середовище закладів вищої освіти має бути направлене на підготовку майбутнього фахівця до професійного саморозвитку і самовдосконалення.

Проблема особистісного саморозвитку на теоретико-методологічному рівні висвітлена в працях Р. Ассаджіолі, І. Бежа, В. Зінченка, Г. Костюка, О. Киричука, Л. Кулікова та ін. Аспекти мотивації саморозвитку розкрито у дослідженнях В. Волкова, А. Дмитренка та ін. Провідні шляхи і засоби саморозвитку фахівців як передумови їх ефективної діяльності визначали у своїх працях В. Гребенюк, П. Горностаї, Т. Титаренко, В. Щербакова та ін. Проблемою підготовки фахівців в галузі спеціальної освіти займалися В. Бондар, Т. Дегтяренко, С. Миронова, Н. Пахомова, В. Синьов, С. Яковлева та ін. Проблему підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності у

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>